

## Felkutatják a szegedi népelet kincseit.

— Tudományos vándorgyűlés

a városházán. —

(Saját tudósítónktól.) Szombaton délután a Magyar Néprajzi Társaság és a Folklore Fellovos magyarországi osztagának elnöke tartott igen érdekes és lendületes előadást a magyar néphagyományok emlékeinek országos gyűjtéséről és a magyar gyűjtőszövetségek mikénti szervezéséről. A F. F. magyarországi osztagának célja az, hogy a magyar néphagyomány pusztuló kincseit összegyűjtse. Annak, hogy a néphagyományokat kutató tudósok nemzetközi szövetségekké tömörültek, az a magyarázata, hogy a néphagyományok tulnyomó részben megtalálhatók a nemzetközi forgalomban. De nincs a nemzetközi néphagyományok között szellemesebb, kitűnőbb epikai anyag, mint a magyar népköltészet kincsei. A magyar néphagyományokat kutató szövetség tehát a leg-erősebb és legmélyebb szervezethez: a magyar tanulóifjúsághoz fordul, hogy a Magyar Néprajzi Társaság, a Nemzeti Múzeum és a Kisfaludy Társaságnak ezt a hatalmas vállalkozását elősegítse a saját munkásságával.

A tudományos társaságok vándorgyűlését Szalay Imre báró, a Nemzeti Múzeum igazgatója nyitotta meg a következő beszéddel:

Tisztelt Közönség! A Magyar Néprajzi Társaság közel negyedszázados munkássága után tavaly Sárospatakon s utána egy héttel Egerben, az idei nyári szünetek előtt pedig Pápán tartotta meg három első vándorgyűlést.

Ez utolsó terhes vállalkozásunktól még félév sem választ el s már itt vagyunk az Alföld szép fővárosában: Szegeden. Ami késon megkezdett és most annál sürűbben történő kiszállásaink magyarázata a nép közvetlen tanulmányozására utalt néprajzi tudomány hatalmas fejlődésében rejlik.

Midőn már tekintélyes adalék gyűjtemények és tudományos eredmények birtokában is voltunk, vezető férfaink elénkhozottak lát-

ták az időt arra, hogy a néphagyományt kutató nagy nemzetközi szövetségben hazánk részéről képviselőt válasszanak. E nagy elhatározás nyomán sarjadt az a másik, talán még nagyobb és terheesebb vállalkozás, hogy a nemzetközi Folklore mozgalomban való elhelyezkedéssel egyidejűleg megindítsuk a hazai néphagyományok még megmenthető emlékeinek országos gyűjtését is.

A kataszterszerű pontossággal végzendő munka lebonyolítását a sárospataki és egri felső- és középiskolák igazgatóságainak tudós szaktanárainak és érettebb tanuló ifjúságának egy-egy gyűjtő szövetséggé való szervezésével kezdtük meg. Összintén megvalom, hogy a Kisfaludy Társaság, a Nemzeti Múzeum és Néprajzi Társaság erkölcsi és anyagi támogatására való számítások dacára is merőben kockázatosnak tartottam e kísérleteket. És íme, az események igen kellemesen reám cáfoltak. A két első ifjúsági gyűjtő szövetség a vállaltatva működő tanintézetek igazgatóságainak és tanári testületeinek vezetésével minden vérmes várakozást felülmúló eredménnyel lepott meg bennünket. A közel ötven kötetre menő gyűjtés értékének mérveül megemlítem, hogy minden egyes gyűjtő munkáját elismerésre és pályadíjra érdemesnek ítéltünk, a Kisfaludy-Társaság pedig 3 tanárt és 12 tanulót külön megbizott, hogy irodalmi értékű gyűjtéseiket önállóan folytassák. Sőt rendelkezésünkre áll egy ennél súlyosabb bizonyíték is. A sárospataki főiskola 1914. év április havában ünnepli meg a magyar néphagyomány legnagyobb kutatójának, Erdélyi János odaváló tanárnak századik születési évfordulóját. Ez alkalommal leleplezi ércszobrát és állít egy éreml maradandóbb irodalmi emléket is. A Kisfaludy Társaság örökéletű népköltési gyűjtő szövetségünk első évi gyűjtésének kritikailag megrostált értékesebb adalékait.

Noha éppen Szegednek jutott az a szerencse, hogy a jelen előgyűjtő legkiválóbbika, Kálmány Lajos nyugalmazott plébános ur már 3 kötetnyi népköltési emléket megmentette és kinyomatta: én mégis erősen hiszem, hogy a mi szervezett munkásságunkat szintén önálló szegedi kötetek kiadásával fogja honorálhatni a Kisfaludy Társaság. E

hittől áthatottan buzditom önöket munkára és nyitom meg a szegedi gyűjtő szövetség megalakítása alkalmából hirdett nyilvános ülést.

Ezután Sebestyén Gyula dr., a Folklore Fellovos magyarországi osztagának elnöke tartott igen érdekes és lendületes előadást a magyar néphagyományok emlékeinek országos gyűjtéséről és a magyar gyűjtőszövetségek mikénti szervezéséről. A F. F. magyarországi osztagának célja az, hogy a magyar néphagyomány pusztuló kincseit összegyűjtse. Annak, hogy a néphagyományokat kutató tudósok nemzetközi szövetségekké tömörültek, az a magyarázata, hogy a néphagyományok tulnyomó részben megtalálhatók a nemzetközi forgalomban. De nincs a nemzetközi néphagyományok között szellemesebb, kitűnőbb epikai anyag, mint a magyar népköltészet kincsei. A magyar néphagyományokat kutató szövetség tehát a leg-erősebb és legmélyebb szervezethez: a magyar tanulóifjúsághoz fordul, hogy a Magyar Néprajzi Társaság, a Nemzeti Múzeum és a Kisfaludy Társaságnak ezt a hatalmas vállalkozását elősegítse a saját munkásságával.

Sebestyén dr. után Szele Róbert dr. tanterületi főigazgató beszélt. Üdvözölte a Szegedre rándult tudományos társaságok kiküldöttéit és biztositotta őket arról, hogy a vezetése alatt álló három nagy tanintézet ifjúsága a gyűjtőszövetség nemzetközi, de tulajdonképpen pedig nemzeti érdekeket szolgáló munkásságában teljes erejével segítségére lesz.

Majd Bán Aladár dr. olvasott fel sok becses adatot tartalmazó értekezést a finn és észt népköltési gyűjtés eredményeiről. Soly-mossy Sándor dr., a Magyar Néprajzi Társaság főtitkára a dal és mese lejegyzésének módozatairól mondott el sok alapos megfigyelésen alapuló érdekes tapasztalatot. Tömörkény István író, a Somogyi Könyvtár igazgatója „A tanyai ember Ag Illése” címen olvasott fel közvetlen humoru, elragadó rajzot, amely élénk derűltiségre hangolta a közönséget. Elmondta benne, hogyan költ a tanyai ember mesét és hogyan alakul át a tanyai nép ajkán Homéros Illás-a Illésé. Majd

A legkövérebb főnök vett először lélekzetet és rákiáltott Baloghra:

— Vegye le azt a köcsögalapot...

A szelid ember összeresztett és nagy homlokát is egészen befutotta a vörösség. Gyöngéd mozdulattal levette a fejéről a cilindert.

A legnyalkább örmester dühösen ordított a dijnokra:

— Balogh, maga mindig elkésik...

A vén dijnok összekuporodott az íróasztalánál és facsarta a szivét a szemrehányás... Ilyet neki még soha se mondtak; ott nyomban, az akták fölött titkosan elhatározta magában, hogy ezentul korábban jön be és csitította nyugtalankodó érzéseit; az első nap volt az oka, a cylinder, melyet sétálni vitt, hozzászoktatja majd lassanként magához... Mikor aztán hazamentek, Balogh Ádám már az előszobában tette fejére a cilindert, a főnökök némán haladtak el mellette, puha kalapjukkal a fejükön...

A nemesvérű főnök egy másik napon ismét szenvedélyesen kotort a nagy mulatban, mely ősei mögött van és beszélgetett a dijnokkal.

Ünnepélyes volt az arca és azt mondta:

— Thas vezér szoros rokonságban van az árpád-házi királyokkal, a családifánkat mi visszavezetjük egész Thasig és mégis merik

mondani, hogy III. Endrével kihalt az Árpád-ház...

Balogh fölemelte a fejét és nagy határozottsággal mondta:

— Az Árpád-ház nem halt ki...

Thas vére felfortyant és rámondott a dijnokra:

— Mi köze hozzá, hallgasson...

Balogh Ádám zavarban volt; úgy érezte, hogy rajtacsípték a hízélgésen és mikor gondolkozni kezdett a furcsaságon, hogy miért nem szabad neki most már azt mondania, ahogyan azelőtt beszélt, nem tudott kiigazodni tépelődéseiben. Ugyanezen a napon történt, hogy a legkövérebb örmester pattantott az ujjával a levegőben és rágyújtott a kedvelt nótájára. Balogh Ádám-ban elakadt a lélekzet, de mégis erőt vett a félénkségén. Megriszálta összeszorult torkát és belevágott a danába:

— Hullári, hullári, hullári, hu...

Az örmester elnémult, mint a sziven talált rigó, hájas arca szederjes színű lett a roppant haragtól és odament Balogh Ádámhoz. A vén dijnok hangja megcsuklott az ijedtségtől. A főnök azt mondta Balogh-nak és az ajkaszélei egészen kifordultak a biggyesztéstől:

— Ne hullárizzon... maga cylinderes ur...

Balogh Ádám szívébe nyilallott valami

... tehát a cylinder... Zavarodott eszében most már tisztult a bizonyosság, hogy napjai a boldogsáért keserűek; és ahogyan lassanként visszaemlékezett mindarra a sok szegényre, melyekkel az utóbbi időben megálázták, békés lelkén végigvágott a fájdalom és sirni tudott volna e pillanatban, ha a harag, ez az új, ismeretlen érzése föl nem ébred benne; és most már a szerelmesek büszke, meleg tekintetével nézett a fogásra, a honnan a fényes, bársonyos cylinder feléje ragyogott... A vén dijnok innentől megváltozott.

A pillanatban, amikor csöndes vére hirtelen felforrott, megvilágosodott előtte, hogy ő is valaki... A cylinder, amikor hátal volt is feléje, akkor is ott lebegett szépséges arcával, a szemé előtt és ahogyan érezte, hogy az irigy héják lecsapni készülnek reá, a kevélység felszökkenette benne lapangó önértetét és tervek, merész, hősi tervek alakultak ki előtte, mint fogja megvédeni szerelmét. Az öreg dijnok ernyedtestében buzogott a férfi-erő és az agyonpuhitott rabszolga, izgalommal, de bátran készült a diadalmas csatára...

Csata azonban nem volt. Csak egy komor drámai jelenet. A főnök, aki érettségi vizsgát is tett, a legközelebbi alkalommal egy aktával Balogh elé lépett, odadobta hozzá az írást és azt mondta:

**Olcsóságuk, tartósságuk és szépségük révén országhírűvé vált szegedi BUTOROK**  
**első kézből, nagy választékban csakis az**  
**Egyesült Műasztalosok Butorraktárában Szegeden, Tisza-Lajos körut 19. szám alatt**  
**kaphatók, esetleg részletfizetésre is.**